

Reactie Natuurvereniging op “Uitbreiding biodiversiteit in de openbare ruimte”

De natuurvereniging is gevraagd te reageren op de inhoudelijke acties. Gezien de korte reactietijd is gereageerd op de diverse in de raadsinformatiebrief opgenomen passages.

Hieronder de reacties per passage (cursief).

Bij welk beheertype vindt de uitbreiding van de biodiversiteit plaats en hoe?

In de grasvelden die gelegen zijn op de taluds van dijken en langs de wijkgrenzen.

Bij het inzaaien van bermen zou al met het inzaaien rekening gehouden kunnen worden met de bijen en andere insecten door graszaad bij te mengen met klavers. Deze kunnen goed tegen maaien en leveren veel voedsel voor vlinders, bijen en hommels.

Op een wat armere bodem kan de Grote ratelaar worden gezaaid. Deze werkt als parasiet op gras, waardoor de dichtheid aan grassen afneemt en mogelijkheden biedt voor bloemen. Klavers en ratelaar wel met mate toepassen.

Twee keer per jaar maaien is op zich goed en hoeft niet verminderd te worden. Het gaat om het feit dat niet alle dijken tegelijkertijd gemaaid worden. Verdeel het bijvoorbeeld over een eerste maaibeurt deels in juni en deels in juli met een najaarsronde deels in sept./okt. en deels in okt/nov.

Ook door gebruik te maken van bloemenmengsels kun je de biodiversiteit vergroten.

Hier boven wordt gesproken over bloemenmengsels (daarbij denken wij aan zaadmengsel van bloemen en kruiden) maar hieronder gaat het ten dele over bloembollen. Vraag op welk onderzoek is gebaseerd dat bloembollen een significante bijdrage leveren aan de biodiversiteit? De teelt ervan met al zijn chemische gewas beschermingsmiddelen (w.o. neonicotoiden) is alleen al zeer bedreigend voor de biodiversiteit. De enkele bij of hommels die gedurende de korte bloeitijd van het stuifmeel profiteert, weegt die daar tegen op? En wat moet de bij of hommels de rest van het jaar, zijn er dan voldoende foerage gebieden en schuilmogelijkheden? Aanbevolen wordt het gebruik van biologische bloembollen.

De grootste waarde van bloembollen planten zien we op plekken waar pas laat ter plekke gemaaid kan worden, omdat het loof eerst moet zijn afgestorven. (Minder maaien en elke keer een klein deel overslaan.) Wij denken dat enkele zorgvuldig gekozen struiken en/of bomen meer zoden aan de dijk zetten.

Het is aan te raden maaisel minder lang laten liggen: max. een week laten liggen anders gaan te veel voedingsstoffen alsnog terug naar de bodem.

Enkele vuistregels: <https://www.vlinderstichting.nl/vuistregels-voor-vlindervriendelijk-maaien>

Toepassingsgebied: Deze maatregel kan toegepast worden langs de randen van de wijken, het Reijerpark en in de buitengebieden.

Beheer van gras: Het aanbrengen van bloembollen mengsels in het gras.
Het aanbrengen van stroken of vakken bloemenmengsels in het gras.)

Worden er bloemenmengsels ingezaaid dan is het belangrijk het juiste mengsel te kiezen. Inheems en geschikt voor de omstandigheden ter plaatse.

Bijvoorbeeld.:

https://www.debolderik.net/mengsel_details.php?id=93&naam=Dt3+Dijk+en+taludmengsel

<http://www.vivarapro.nl/BM-IZ-03-inheems-bloemenmengsel-solitaire-bijen>

Toepassingsgebied: Het aanbrengen van bloembollen mengsels kan toegepast worden in de wijken. Wat betreft het aanbrengen van bloemenmengsels dat kan zowel in de wijken als in de randen langs de wijken.

Naast dat ook hier het mengsel van belang is (geen doorgekweekte bollen omdat die vaak minder nectar bevatten, maar bollensoorten zoals die ook in de natuur voorkomen) dient ook met het maaibeheer rekening te worden gehouden. Pas maaien 6 weken na dat de laatste bollen hebben gebloeid. Dit is afhankelijk van de gebruikte soorten in de tweede helft van mei.

Beheer van beplanting: Door bij reconstructies van heestervakken een beplanting te kiezen die de biodiversiteit kan vergroten. Voorbeeld vlinderstruiken (vlinders) heder (bijen) cotoneaster (bessen) of meidoorn (vogels).
Meer fruitbomen in beplantingsvakken toepassen

Een waardevolle soort is de Sneeuwbes (nectar voor bijen en schuilmogelijkheden Egel)

Toepassingsgebied: In de wijken door gebruik te maken van beplanting die meerwaarde heeft voor de dieren (bv. vlinderstruiken, klimop en dwergmispel).
In de randen langs de wijken en het buitengebied te kiezen voor beplanting die voedsel en schuilmogelijkheden bieden (bv. Vlierstruiken, dwergmispel, sneeuwbes en meidoorn en vlinderstruiken).

Voorgesteld wordt dit aan te vullen met toepassen van bomen om de biodiversiteit te bevorderen. Inheemse soorten als wilg, linde en kers leveren veel voedsel voor insecten. Inheemse bomen kunnen niet zomaar overal worden aangeplant is in stedelijke gebieden. De omstandigheden zijn daar sterk afwijkend van hun natuurlijke omgeving. De temperatuur verschillen zijn groot. Die kan in de woonwijken in de zomer tot wel 5 graden hoger zijn dan op het omliggende platteland. De lucht is veel droger en stoffiger door alle verharding. Om over ruimte om vrij uit te kunnen groeien en wortelen maar niet te spreken. Redenen waarom in de stad andere soorten groeien dan het buitengebied.

De biodiversiteit kan ook bevorderd worden door de juiste keuze bij de aanplant van bomen in stedelijk gebied. Deze nieuwe inzichten hebben geleid tot een nieuw assortiment bomen die daarvoor worden aanbevolen. Hierbij een opsomming van toekomst bestendige bomen i.v.m. het veranderende klimaat en met een hoge ecologische waarde. De uit Amerika afkomstige Valse Christusdoorn (*Gleditsia triacanthos*) (292 ex R'kerk) wordt door kinderen "zoemboom" genoemd, omdat het in de hele boom tijdens de bloeiperiode gonsde van de insecten. Een andere ecologisch heel waardevolle bomen zijn de sierappels *Malus 'Red Sentinel'* (16 ex R'kerk) en de *Malus toringo* (11 ex R'kerk) is een drachtboom voor bijen, waardboom voor vlinders, voedselboom voor vogels. En dat geldt ook voor andere malussen daarvan staan in Ridderkerk 336 exemplaren.

De Zwarte Tupelboom (*Nyssa sylvatica*) (1 ex R'kerk) heeft onopvallende bloemen, een prachtige herfstkleur en is een perfecte drachtboom voor bijen en trekt ook vogels aan. De Japanse Slangenhuidesdoorn (*Acer capillipes*) (4 ex R'kerk) is een waardevolle en klimaatbestendige stadsboom en tevens een ongelofelijk waardevolle boom is voor bestuivende insecten.

Overige maatregelen: Plaatsen van insecten hotels op diverse locaties.

Bij dijktafsluiting niet zijnde een waterkerende dijk toestaan dat de grasmat niet sluitend is. Stukken open bodem in de dijk zijn essentieel voor de nestbouw van veel soorten wilde (solitaire) bijen en hommels (bijv. de algemeen voorkomende Aardhommel).

Toepassingsgebied: In de wijken en randen langs de wijken en het buitengebied.

Beperkingen bij het vergroten van de biodiversiteit

- De levensduur van de bloemenmengsels is vrij kort (2-3 jaar). Na deze periode moet een nieuw mengsel aangebracht worden. Klein gedeelte van het mengsel zal na 2-3 jaar nog aanwezig zijn om toch die diversiteit van kruiden te behouden zal nieuw mengsel aangebracht moeten worden.

Bij het gebruik van het juiste inheemse bloem en kruidenmengsels op geschikte plaatsen en een goed beheer hoeft niet elke twee of drie jaar opnieuw te worden ingezaaid.

Het gaat hierbij om verwachtingsmanagement: een eindbeeld van bloeiende zuring, fluitenkruid, wilde marjolein, klavers, smeerwortel en boerenwormkruid is ook mooi en aantrekkelijk voor insecten. Een goede communicatie over het doel en de werkwijze helpt.

Locaties waar in voorjaar 2019 diverse maatregelen genomen worden

I.v.m. de tijd zeer beperkte tijd die we kregen om te reageren zijn de locaties niet door ons beoordeeld. Ook vragen wij ons af waarom is De Gorzen hierin niet betrokken? Bijv. het talud van de uitkijkheuvel.

Wel met ons overleg geweest over het Lohmanpark maar deze staat locatie er nu niet op. Zouden wij een kaart kunnen krijgen waar de verschillende beheervlakken op staan, zodat de kunnen kijken waar winst te boeken is?

Daarom enkele algemene opmerkingen.

Voor insecten vriendelijk beheer is het in algemene zin belangrijk dat die het hele jaar door voedsel en gelegenheid krijgen zich voort te planten. In die zin is het wenselijk zoveel mogelijk over te gaan door twee keer per jaar maaien en het maaisel af te voeren. Daarbij dient telkens een klein deel te blijven staan (ook in het najaar en de winter). Dit kan al door 20 procent bij elke maaibeurt over te slaan. Ook in gebieden waar intensief gemaaid wordt (6x) zijn zoomvegetaties waarbij dit beheer mooi zou aansluiten.

Daarbij kan in plaats van een abrupte overgang van horizontaal groen en verticaal groen een mooie overgangssituatie worden gecreëerd. Dergelijke beschutte situaties worden door insecten graag gebruikt.

Uit bijgaand overzicht blijkt dat 70% van het gras intensief wordt gemaaid. Daar is veel winst te behalen. Veel plekken waar 6x per jaar gemaaid (9%) een deel ervan zou wellicht ook 2x per gefaseerd gemaaid en afgevoerd worden. Minder maaien levert geld op waarmee de afvoer van maaisel betaald kan worden. Er zijn trouwens allerlei initiatieven om maaisel te gebruiken als product. Met veel maaisel kun je bijvoorbeeld eierdozen maken (zie biomassa-alliantie).

Wellicht kunnen we hier nog de tip meegeven aan de wethouder om aan andere terrein beherende organisaties binnen de gemeente te vragen om ook een meer insectenvriendelijk grasonderhoud te gaan voeren. Nu blijven grote grasvelden hiervoor onbenut, omdat ze door andere partijen worden beheerd.

Overleg met de Natuurvereniging

Wat betreft de monitoring: de Natuurvereniging heeft de kennis in huis om vlinders te kunnen monitoren.

Bij het monitoren van vlinders bestaat er een verband tussen de toename van het aantal vlinders en de toename van het aantal bijen. Als het aantal vlinders toeneemt kun je er van uit gaan dat het aantal bijen ook is toegenomen.

Er is ons alleen gevraagd wat de mogelijkheden waren. Daarbij hebben we onze beperkingen in capaciteit aangegeven en het voorstel gedaan om de monitoring geheel of gedeeltelijk door een professioneel bureau uit te laten voeren. Er zijn geen toezeggingen gedaan dat dit geheel door de natuurvereniging gebeurt.

In najaar 2020 zullen de eerste monitoringsresultaten van de aanpassingen bekend zijn. De komende jaren zullen de resultaten van de diverse aanpassingen doormiddel van monitoring in beeld worden gebracht. Waar nodig worden maatregelen aangepast.

De eerste effecten zullen wellicht op korte termijn zichtbaar zijn, maar dat hangt geheel af van de wijze waarop de beheermaatregelen en de monitoring worden uitgevoerd. Veel effecten zullen pas op een langere termijn zichtbaar worden. Zeker als het gaat om het verarmen van bestaande grasbermen d.m.v. gefaseerd maaien en afvoeren.

Als hier een bijdrage van de Natuurvereniging verwacht wordt zouden we daar graag nadere afspraken over maken vooral om teleurstellingen op dit punt te voorkomen.